

Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Nº 5. ABRIL - JUNY 2019

CALA DEL RACÓ

INFO trimestral del Parc Natural del Penyal d'Ifac

01

EDITORIAL

01. Què està passant amb els teuladins?

02

ACTUALITAT EN EL PARC

02. Incorporació de la nova Brigada de Manteniment i Conservació del Parc Natural del Penyal d'Ifac i el Paisatge Protegit de la Serra de Bèrnia i Ferrer.

03. Celebració del XVIII Ral·li 12 hores d'Escalada Penyal d'Ifac.

04. Cens de Silene hifacencis en la cara Nord.

04. Cens de Medicago citrina al Tossal de la figuereta.

07

BIODIVERSITAT EN EL PARC

07. La migració de la Vanessa dels cards (Vanessa cardui)

09

BONES PRÀCTIQUES AMBIENTALS

09. Recomanacions per a realitzar la vostra visita al Parc Natural.

05

ACTUACIONS DE CONSERVACIÓ

05. Manteniment de les instal·lacions del Parc Natural del Penyal d'Ifac.

06. Treballs d'eliminació de grafits i manteniment dels equipaments del Parc Natural del Penyal d'Ifac.

08

INTERPRETACIÓ DEL PATRIMONI

08. Activitats a l'abril - Ruta Etnobotànica. Els usos de les nostres plantes i Juguem en Família en el Penyal d'Ifac.

08. Activitats al maig - Safari fotogràfic botànic i entomològic.

08. Activitats al juny - La vegetació i el paisatge en el Penyal d'Ifac.

QUÈ ESTÀ PASSANT AMB ELS TEULADINS?

El teuladí comú (*Passer domesticus*) va ser ocell de l'any en 2016

Cap ocell silvestre s'ha adaptat tant a l'ésser humà com el teuladí comú, fins al punt que si un poble és abandonat pels seus habitants, no tarda a desaparèixer. Aquesta història en comú comença fa uns 10.000 anys. Quan es van instal·lar en la rodalia dels primers poblats agrícoles que començaven a sorgir a Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica. De la nostra mà, els teuladins es van expandir per tots els continents (excepte l'Antàrtida) i es van convertir en un ocell omnipresent en qualsevol classe d'assentament humà.

Semblava que el teuladí sempre anava a estar ací. No obstant això, durant les últimes dècades del segle XX, l'espècie ha vist disminuir els seus exemplars any rere any, especialment en les principals capitals europees. És el cas de Berlín, París i Praga, on les poblacions han disminuït de forma dràstica. En altres com Londres, Brussel·les, Anvers, Gant o Hamburg els teuladins han desaparegut pràcticament. A Espanya, la situació no és millor.

Entre les causes que es fan servir per a explicar aquest descens s'assenyalen la falta de llocs per a la nidificació, la disminució en el nombre d'insectes, que els afecta en l'època de cria, els efectes de la contaminació o, fins i tot, els efectes dels aliments processats i mancats de nutrients de qualitat, que comparteixen amb nosaltres.

Segons el "Programa de Seguiment d'Ocells Comuns a la primavera (SACRE)" de SEO/BirdLife, Espanya podria tindre 30 milions de teuladins menys que fa una dècada, ja que des de 2008 fins a 2018 l'espècie ha patit un descens del 21%.

Per aquest motiu, l'organització va presentar a principis de 2019 la campanya "Ocells de Barri" (<https://www.avesdebarrio.seo.org>), que té com a objectius impulsar el seguiment de les poblacions de teuladí comú i estudiar les causes del seu declivi i les seues possibles conseqüències per a la qualitat de vida de la resta d'habitants de les ciutats. Juntament amb això, preveu implementar mesures per a ajudar el teuladí comú i altres espècies urbanes, com la incorporació de criteris per a afavorir-les en el manteniment de les zones verdes, o en el disseny i rehabilitació d'edificis, facilitant llocs per a la nidificació.

L'organització busca ara implicar diferents actors (ciutadans, administracions, empreses, associacions) en el projecte. En aquesta línia, a principis de 2019 SEO va signar un conveni de col·laboració amb l'ajuntament de Madrid per al seguiment dels seus ocells. Un dels principals objectius de l'estudi, que durarà tres anys, és aconseguir esbrinar què li passa al teuladí. A més, s'estudiaran altres ocells urbans que arrossegueu problemes similars: mallerengues carboneres, mallerengues blaves, verderols, avions, oronetes o pit-rojos, entre altres.

La pregunta que es fan els investigadors i experts en conservació és si els teuladins no estaran actuant com una alarma. És a dir, si la seua desaparició no ens estarà avisant que el model actual de ciutat i, en concret els elevats nivells de contaminació, són un enorme problema que ens neguem a afrontar.

Actualitat en el Parc Natural

Incorporació de la nova Brigada de Manteniment i Conservació del Parc Natural del Penyal d'Ifac i el Paisatge Protegit de la Serra de Bèrnia i Ferrer

Entre els mesos d'abril i maig es van anar incorporant els membres de la nova **Brigada de Manteniment i Conservació**, amb la qual a partir d'ara comptarà el Parc Natural del Penyal d'Ifac i el Paisatge Protegit de la Serra de Bèrnia i Ferrer.

Emilio, Vicent y José Ignacio, a partir d'ara i a l'espera de la incorporació del capatàs, s'aniran ocupant de totes les accions de manteniment i de conservació que el parc i el paisatge necessita.

Benvinguts als tres!

Celebració del XVIII Ral·ly 12h d'Escalada Penyal d'Ifac

Al maig va tindre lloc la segona prova de la Lliga de Ral·lis 12 hores d'Escalada de **FEDME (Federació Espanyola d'Esports de Muntanya y Escalada)**.

L'eixida es va donar a les 7 del matí, després de l'homenatge a un company escalador mort recentment, Carlos Tudela, participant des dels seus inicis en tot el que comporta l'organització i realització del Ral·li. Les 24 cordades que estaven inscrites es van llançar a realitzar metres i metres d'escalada, sense cap incidència a destacar.

Van quedar com a guanyadors: en la Categoria Masculina **Adrián Ripoll y Lluís Vernich**, en la Categoria Femenina **Irati Nieto y Miriram García**, en la Categoria de Veterans **Miguel Cebrián y Roy De Valera** i en la Categoria Mixta **Larua collado y Rubén Navas**.

Enguany el Ral·li 12 hores d'Escalada Penyal d'Ifac complia 18 anys, des que es van iniciar les primeres competicions, i va celebrar la seua majoria d'edat com es mereixia l'efemèride..

Cens de *Silene hifacencis* en la cara Nord

El dia 6 de juny es va realitzar part del cens de *Silene hifacencis*, espècie en perill d'extinció i, sens dubte, la més emblemàtica del Penyal d'Ifac, en la cara Nord del Parc.

En aquesta ocasió es va revisar la microreserva de la cara Nord i una de les tres seccions de la paret, en el quals s'havia plantat els últims anys. Per aquest últim treball va ser necessari que especialistes de treballs en altura es despenjaren amb cordes. En la microreserva es van comptabilitzar 42 exemplars, 4 d'ells amb vares florals, i en la paret 90 exemplars, 7 d'ells amb vares florals.

Els resultats indiquen que la implementació del "**Pla de recuperació per a la *Silene hifacencis* en la Comunitat Valenciana**", posat en marxa en 2008, va pel bon camí.

Cens de *Medicago citrina* al Tossal de la figuereta

L'alfals arbori (*Medicago citrina*), és un endemisme iber-balear actualment catalogat com a Vulnerable per al territori valencià. La seua àrea de distribució en la Comunitat Valenciana està confinada a dos territoris insulars: els Columbrets i Illot de la Mona. Aquesta situació condiona la colonització de noves àrees per a augmentar de manera natural la seua distribució.

Malgrat no estar present de forma natural en el Penyal d'Ifac, les condicions del Parc són les adequades per al seu creixement, motiu pel qual es va triar la zona coneguda com el "Tossal de la figuereta" per a crear una nova població. Dels exemplars plantats en 2018, n'havien sobreviscut 4, i d'aquests 4, en la revisió realitzada aquest 14 de juny, se'n van trobar 3 en bones condicions, 2 d'ells fins i tot amb fruits, el quart apareixia seriosament afectat per la porqueta acanalada (*Icerya purchasi*).

Actuacions de Conservació

Manteniment de les instal·lacions del Parc Natural del Penyal d'Ifac

Al llarg d'aquests mesos s'han anat fent treballs de millora en el Centre d'Informació.

El manteniment de les instal·lacions en condicions adequades és una de les prioritats en la gestió del Parc. No solament perquè és el primer contacte que tindran els visitants amb aquest, sinó perquè a més, un millor manteniment es tradueix en un menor consum energètic i en una reducció en la petjada del CO₂.

Treballs d'eliminació de grafitis i manteniment dels equipaments del Parc Natural del Penyal d'Ifac

Durant aquests mesos s'han continuat els habituals treballs de conservació en tot el Parc.

Entre altres actuacions la brigada s'ha ocupat del reg en les zones de l'itinerari en les quals s'havien realitzat plantacions en mesos anteriors. També ha anat revisant i eliminant tots els grafitis existents en l'itinerari. En el cas dels fets sobre roques, s'han tapat amb pintura, simulant el color natural.

D'altra banda, de cara a l'inici dels treballs d'excavació al juliol, s'ha realitzat el desbrossament de la zona arqueològica.

Biodiversitat en el parc

La migració de la Vanessa dels cards (*Vanessa cardui*)

Una de les més grans i belles papallones que es poden observar en el Parc Natural del Penyal d'Ifac és la Vanessa o Migradora dels cards (*Vanessa cardui*).

Encara que les migracions entre Europa i Àfrica tropical sempre s'havien associat als ocells, una investigació liderada per científics de l'Institut de Biologia Evolutiva (IBE), ha descobert que la Migradora dels cards fa aquest mateix circuit, i anualment recorre 12.000 quilòmetres travessant dues vegades el desert del Sàhara, a la recerca de recursos i d'un clima favorable. El circuit migratori de la Migradora dels cards és el més llarg que es coneix entre les papallones, i és comparable al de la Monarca a Amèrica del Nord.

En un estudi anterior, s'havia descobert que migrava des d'Europa fins a Àfrica tropical, i la seua destinació a partir de llavors era incert. Els investigadors de l'IBE han demostrat que la descendència de les papallones que havien migrat cap al sud emprèn un viatge de tornada a Europa, en arribar la primavera. Els resultats, que publica la revista *Biology Letters*, apunten al fet que el gruix de la població de la *Vanessa cardui* roman a Àfrica tropical durant els mesos d'hivern, i que els individus que retornen són molt probablement la descendència dels que han colonitzat la regió subsahariana durant la tardor.

Foto superior: *Vanessa cardui*, revers
Foto inferior: *Vanessa cardui*, anvers

Interpretació del Patrimoni

Activitats Planificades

Activitats a l'abril

"Campanya connecta amb la naturalesa i millora la teua salut"- amb l'activitat **Ruta Etnobotànica. Els usos de les nostres plantes.** Un itinerari interpretatiu fins al túnel, en el qual es van explicar els usos tradicionals de les plantes en la nostra zona. Hi van participar 22 persones.

La segona proposta, **Juguem en Família en el Penyal d'Ifac**, va consistir en una activitat familiar en la qual els participants havien de trobar pistes i superar les proves dels seus respectius quaderns, passant així un matí agradable i en família. Hi van participar un total de 21 persones.

Activitats al maig

La primera activitat del mes va ser un **Safari fotogràfic botànic i entomològic**, en el qual els participants van realitzar una caça fotogràfica guiada d'espècies de flora i d'invertebrats, en l'itinerari de **"Miradors de Llevant"** i de pujada al túnel. Va comptar amb 14 persones.

També al maig estava prevista l'activitat **Un passeig pel Penyal d'Ifac**, dins de la **Campanya "Àrees protegides: Els nostres tresors naturals"**, llançada amb motiu del **Dia Europeu dels Parcs**, i que es va suspendre per causes meteorològiques.

Activitats al juny

Basada en l'estudi sobre el paisatge que es va fer amb motiu de la redacció del PROG (Pla Rector d'Ús i Gestió), al juny es va realitzar l'activitat **La vegetació i el paisatge en el Penyal d'Ifac**. Un itinerari interpretatiu en el qual es va introduir als participants en criteris de valoració del paisatge, des del Penyal d'Ifac. Va comptar amb 17 persones.

Per baixa de la guia encarregada de dur-la a terme, es va haver d'ajornar al mes següent l'activitat **El Penyal sota una altra llum**. Un itinerari interpretatiu nocturn que s'anava a oferir amb motiu del **Dia Mundial del Medi Ambient**.

Bones Pràctiques Ambientals

Recomanacions per a realitzar la visita al Parc Natural

Ja comença el bon temps i abelleix molt realitzar la visita a l'emblemàtic **Parc Natural del Penyal d'Ifac**. Però, atès que és un dels parcs més visitats de la Comunitat Valenciana, cal seguir aquestes xicotetes recomanacions perquè la visita siga agradable.

Sempre heu de vindre amb **calçat adequat**, si és possible **calçat de muntanya**. Si sou un **grup de més de 15**, bé siga **amics, familiars, etc**, és millor que ens aviseu de la visita, per a evitar aglomeracions. També heu de vindre **proveïts d'aigua**, en bastant quantitat, ja que quan la calor siga forta, s'agrairà l'aigua que duem, i heu d'**evitar fer la visita en les hores de més calor**. No ens podem oblidar de dur **una gorra, ni tampoc del protector solar**, i, sobretot, hem de seguir la ruta marcada i mai eixir-nos del camí indicat. Hem de tindre en compte que en algunes ocasions **pot estar limitat l'accés**, si hi ha molts visitants per la senda, i **haurem d'esperar per a poder accedir-hi**. Tampoc hem de deixar cap residu al parc, així que qualsevol paper, botella de plàstic, etc, ens l'endurem i el depositarem en els contenidors que hi ha just en la plaça on està situada la font d'aigua potable.

Esperem que gaudiu molt de la visita al **Parc Natural del Penyal d'Ifac**.

Redacció: Equip Tècnic del P.N. del Penyal d'Ifac

Centre d'Informació del P.N.

C/ Illa de Formentera s/n
03710 - Calp

Parc Natural del Penyal d'Ifac

965 837 596 - 679 195 912

ifac_cma@gva.es

parquesnaturales.gva.es

